Список використаних джерел

1. Принцип верховенства права и права человека. URL: http://www.zonazakona.ru/showthread.php?t=3932.
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Класс та інші проти Німеччини» від 06.09.1978 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_093.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. Офіційний вісник України. 2012. № 37. Ст. 1370.
5. Шакун В.І. Суспільство і злочинність. Київ: «Атіка», 2003. 256 с.
6. Конституція США. URL: http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/cnstUS.htm.
7. Гаврилечко Ю. Выборы судей в США: сильна ли коррупция? URL: http://politiko.ua/blogpost13432.
8. Суд присяжных. Материал из ЭНЭ. URL: http://wiki.laser.ru/index.php.
9. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 11 січ. 2019 р.: (офіц. текст). Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2019. 264 с.

Савицький Дмитро Олександрович,
заступник директора інституту підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Запобігання та протидія корупції залишається однією з найгостріших проблем сучасного етапу українського державотворення. Корупція призводить до системних та глибоких втрат як для суспільства, так і для держави, породжує надлишкові витрати для бізнесу та гальмує економічне зростання. Вона робить вкрай неефективними функції судів,

представницьких та виконавчих органів державної влади і місцевого самоврядування, підриваючи довіру громадян до інститутів публічної влади.

Як свідчать дані Transparency International за 2018 рік, Україна із 32 балами перебуває на 120 місці (із 180 країн) глобального рейтингу «Індекс сприйняття корупції». Серед європейських країн та своїх сусідів Україна займає останнє місце, гірша ситуація лише у Росії (136 місце), Україну випереджують Молдова, Білорусь, Угорщина та Румунія [1].

Така ситуація зумовлена, насамперед, малоефективним поступом на шляху руйнування корупційних схем, які стали невід'ємним атрибутом різних владних інституцій. Нові антикорупційні закони заклали фундамент і показали світовий намір України рухатися у бік реформ. Але політична воля це – не лише публічні заклики, це, насамперед практичні кроки, спрямовані на комплексну реалізацію усіх передбачених законодавством антикорупційних заходів, серед яких особливе місце відведено інформаційно-комунікативним технологіям та електронному урядуванню.

Загальновідомо, що високому рівню корупції сприяє безпосереднє спілкування посадовця з громадянином, якому необхідний певний документ або послуга і, відповідно, зменшення особистих контактів автоматично сприятиме зменшенню рівня корумпованості державних службовців. У зв'язку з цим одним з перших у світі ідею електронного уряду реалізував Сінгапур у 1995 році. Створений владою інформаційно-комунікативний веб-портал для громадян не лише оприлюднив інформацію про державні органи, але й дозволив вчиняти певні дії, для яких раніше населення було змушене відвідувати такі органи. Сервер підтримує сім розділів: культура, оздоровлення та спорт; оборона і безпека; освіта, навчання та працевлаштування; сім'я та громадський розвиток; здоров'я та навколишнє середовище; житлові питання; транспорт та подорожування. Використовуючи розділ «Сім'я та громадський розвиток» можна одружитися, у розділі «Оборона і безпека» – можна відправити в поліцію повідомлення про певну подію. Кожна державна установа підтримує свій електронний сектор. Також створено урядовий

портал для підприємців, двадцять дві секції якого покривають досить багато тем – від закордонних ризиків до найму людей, позик, податків, урядових пропозицій. У кожній секції зібрана інформація від різних урядових агенцій, тому громадянам не треба відвідувати державні установи в пошуках відповідей на питання. Сінгапур вкладає десятки мільйонів доларів, для того щоб зробити ІТ-технології доступними і зручними для всіх, незважаючи на вік, мову, фізичну чи соціально-економічну спроможність. Особлива увага приділяється чотирьом таким категоріям населення, як люди літнього віку, домогосподарки, люди робітничих професій та люди з особливими потребами, які у своїй повсякденній діяльності менше використовують ІТ-технології. Крім того, щоб гарантувати усім рівний доступ до електронного врядування по всьому острову створені громадські центри е-допомоги, де працюють фахівці, що знають усі чотири державні мови та володіють відповідними навичками [2].

Розвиток інформаційно-комунікативних технологій та запровадження електронного урядування дозволило кардинально вирішити проблему з корупцією в Естонії. У період з 2000 по 2005 рік весь документообіг Естонії був переведений в електронну форму. Всі дані, які можуть знадобитися чиновникам, є в державній базі даних, від економічної статистики і судових архівів, до медичних карток і скарг. Система побудована таким чином, що будь-який посадовець, який навіть просто подивився дані, не кажучи вже про внесення змін, автоматично залишає свій слід в історії системи, що дозволяє швидко знайти нечистого на руку службовця. При цьому пряма взаємодія між чиновниками та громадянами просто відсутня або зведена до мінімуму. Завдяки тому, що 98 % території країни покрито безкоштовним Wi-Fi інтернетом, Естонія стала першою в світі державою, що надала своїм виборцям можливість голосувати через інтернет на виборах.

Усі громадяни Естонії, які досягли 15-річного віку, є власниками ID-карти, яка замінює паспорт та водійські права. За її допомогою можна авторизуватися в державних і приватних інтернет-сервісах і спілкуватися з державними

установами та приватними підприємствами, отримувати необхідні довідки, робити запити, користуватися інтернет-банкінгом, іншими електронними послугами. Подібним чином діють е-школа, е-поліція і е-медицина. За допомогою інтернету батьки в будь-який момент можуть перевірити стан успішності та відвідування дитиною занять в школі. В електронній мережі зберігаються історія хвороби і рентгенівські знімки кожного громадянина країни, через інтернет можна замовити рецепт або записатися до лікаря [2].

З метою належного функціонування системи електронного урядування в Україні, упродовж останніх років, ухвалено ряд нормативно-правових актів та вжито практичних заходів щодо надання громадянам можливості користуватися державними реєстрами та отримувати онлайн послуги. Зокрема, створено Державне агентство з питань електронного урядування яке реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства. Доступні електронні послуги за категоріями охорона здоров'я та освіта; безпека та суд; фінанси та податки; транспорт; підприємництво; громадянство та міграція; земля та екологія; будівництво та нерухомість; соціальний захист тощо. Водночас, головними перешкодами на шляху впровадження електронного урядування в Україні залишаються: проблеми повноцінного доступу до мережі інтернет; доступність, для певних верств населення, технічного обладнання; недосконалість нормативної бази; брак висококваліфікованих фахівців у державних установах й недостатній рівень їх заробітної плати; нестабільне фінансування програми реалізації електронного урядування.

Подальше впровадження електронного урядування забезпечить модернізацію процесу державного управління; сприятиме підвищенню ефективності і дієвості інститутів влади та держави; створить умови для відкритого і прозорого державного управління; знизить адміністративні бар'єри; допоможе зменшити рівень корупції; посилить демократію; змінить доступність до інформації; створить можливість стійкого зворотного зв'язку між владою та громадянами.

Список використаних джерел

1. Transparency International Ukraine: Індекс сприйняття корупції – 2018. URL: https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/.
2. Зарубіжний досвід упровадження електронного урядування. URL: http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Zarubizhnij-dosvid-uprovadzhennya-elektronnogo-uryaduvannya.pdf.
3. Стратегия по борьбе с коррупцией в Эстонии на 2013–2020 гг. URL: http://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/strategiya_po_borbe_s_korrupciey_v_2013-2020_gg.pdf.

Скубак Едуард Олександрович,
старший детектив Головного підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України

ДИНАМІКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ЗЛОВЖИВАННЯ ПОСАДОВИМ СТАНОВИЩЕМ» В ІСТОРИКО-КРИМІНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

Уперше поняття службових злочинів на теренах сучасної України, які б можна було чітко охарактеризувати як зловживання владою або службовим становищем, було закріплене ще в кримінально-правовому законодавстві Російської Імперії.

Так, Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 року (далі – Уложення) було першим кримінальним кодексом Російської Імперії, що був створений імператорською канцелярією на основі як законодавства і судової практики тих часів, так і кримінальних законів європейських держав.

Різновиди службових злочинів Уложення були викладені дуже прискіпливо та детально, а гіпотези та диспозиції статей прямо містили посилання на конкретні посади та різновиди служби посадовців.

До переліку злочинів, які у сучасному розумінні можна віднести до службових, відносились діяння, визначені у статтях П’ятого Розділу Уложення, що мав назву: «Про злочини та